

2004/2 5072 Sayılı Kanunun Uygulanması

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Dernekler Dairesi Başkanlığı

19/02/2004

Sayı: B050DDB0000074/496

Konu: Kamu Kurum ve Kuruluşlarını Destekleyen Dernekler

GENELGE
2004/2

Demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarından olan dernekler, sosyal, kültürel ve ekonomik alanda önemli hizmetler vermektedir. Ancak bazı dernekler tarafından kamu hizmetleri ile ilişkilendirilerek gerçek veya tüzel kişilerden bağış adı altında yardım alınması, kamu oyunda hoşnutsuzluklara yol açmıştır. Kamu düzenini olumsuz yönde etkileyen ve toplumda yakınmalara neden olan uygulamalara son vermek amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek üzere kurulan dernekler ile Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıfların kamu kurum ve kuruluşlarıyla olan ilişkilerini düzenleyen 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun 29 Ocak 2004 tarih ve 25361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bakanlığımıza ulaşan bilgilerden, adı geçen Kanun hükümlerinin değişik şekillerde yorumlandığı ve farklı uygulamalara gidildiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede uygulamada birliğin sağlanması amacıyla aşağıdaki açıklamalara ihtiyaç duyulmuştur.

1- Bu kanun; dernekler yönünden kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek üzere kurulan dernekleri kapsamaktadır. Bu kapsamda olmayan dernekler ile 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanuna göre kurulan birlikler ve 2847 sayılı Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Harp Malülü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri ile Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanuna göre kurulan dernekler hakkında bu kanun hükümleri uygulanmayacaktır. Kızılay, Türk Hava Kurumu, Yeşilay gibi dernekler ile bu Kanunun 1 inci maddesinde sayılmayan dernekler bu kanun kapsamında değildir.

2- Bu Kanun kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek amacıyla kurulmuş derneklerin faaliyetlerine devam etmesine engel değildir. Ancak bu derneklerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ismini kullanmaları ve aşağıda belirtilen diğer hususlarda faaliyette bulunmalarına yasaklamalar getirilmiştir. Spor amaçlı veya öğrenci dernekleri gibi dernekler bu Kanunun kapsamına girmediğinden, ilgili bulunduğu kamu kurum ve kuruluşlarının ismini kullanabileceklerdir.

3- Kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet binaları ve müstemilatı içinde bu Kanun kapsamındaki derneklere yönetim yeri, müessese ve tesis, lokal, oda, banko veya herhangi bir yer tahsis edilemeyecek ve bu dernekler belirtilen yerlerde herhangi bir faaliyette bulunamayacaklardır. Ayrıca bu dernekler kamu kurum ve kuruluşlarına ait araç ve gereçleri kullanamayacakları gibi, bu kurum ve kuruluşların personeli dernek hizmetlerinde görevlendirilemeyecektir.

Kanun kapsamında bulunmayan derneklerin, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerle her türlü resmi ve özel eğitim ve öğretim kurumlarında veya bunların eklentilerinde yapacakları toplantı ve diğer faaliyetleri, uygulanageldiği gibi 2908 sayılı Dernekler Kanununun 66 ncı maddesi gereğince kurumların yetkili amirinin muvafakati ve mahallin en büyük mülki amirinin iznine bağlıdır.

4- Dernekler, kamu kurum ve kuruluşlarının sundukları hizmetlerle ilgili olarak gerçek ve tüzel kişilerden ücret, bağış, katkı payı ve benzeri adlar altında herhangi bir karşılık alamayacaklardır.

5- Kamu hizmeti verilirken, bu hizmetin yerine getirilmesi sırasında kullanılacak araç, gereç, evrak, form ve benzeri malzemelerin kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanması esastır. Buna rağmen, bu tür malzemelerin geçmişte bu Kanun kapsamındaki derneklerden temin edildiği ve bedelinin bağış adı altında iş sahiplerine ödetildiği bilinmektedir. Bu Kanunla birlikte, kullanılan bu tür malzemenin iş sahipleri tarafından derneklerden temin edilmesi istenemeyecektir. Ancak, bu Kanun kapsamındaki derneklerin kamu kurum ve kuruluşlarında kullanılacak malzemeleri, iş sahipleri ve hizmetle ilişkilendirilmeksizin bundan sonra da temin etmelerine engel bulunmamaktadır.

6- 2908 sayılı Dernekler Kanununun 4 üncü maddesine göre dernek kurmaları veya özel kanunlarında derneklere üye olmaları yasaklanmayan kamu hizmeti görevlileri, bu Kanun kapsamında olan veya olmayan tüm derneklerin organlarında görev alabilecekler, ancak söz konusu kamu görevlileri genel müdür veya daire başkanı gibi görev unvanlarını kullanarak, bu Kanunun kapsamındaki dernek organlarında görev alamayacaklardır. Akademik unvanları bulunan kamu görevlileri ise üyesi oldukları dernek organlarında, bu unvanlarını kullanabileceklerdir.

7- Dernek organlarında görev alan kamu görevlileri, bu görevleri nedeniyle ücret, huzur hakkı veya başka bir ad altında herhangi bir karşılık alamayacaklardır.

8- Kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki derneklerin yardım toplama ve bağış kabul hizmetlerinde çalıştırılmayacağından, bu kişilere daha önce verilmiş olan

yetki veya kimlik belgeleri iptal edilecektir. 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu çerçevesinde yapılacak yardım toplama faaliyetlerinde ise silahlı kuvvetler, adli ve idari yargıda görevli hakim ve savcılar ile güvenlik kuvvetleri mensupları ve özel kolluk görevlileri çalıştırılmayacak, bunların dışındaki kamu görevlileri ise Vali veya Kaymakamdan izin alınmak şartıyla görevlendirilebilecektir.

9- Kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerinden bu Kanun kapsamındaki derneklere ödenek, yardım veya herhangi bir kaynak aktarılamayacaktır.

10- Personel maaş ve ücretlerinden, kaynağında kesinti yapılmak suretiyle bu Kanun kapsamındaki derneklere aktarma yapılamayacaktır.

11- Bu Kanun kapsamındaki dernekler ile sermayesinin yarısından fazlasına, bu derneklerin sahip olduğu şirketler, bu kurum ve kuruluşların 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre yapacakları ihalelere katılamayacaktır. Söz konusu kurum ve kuruluşların mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin ihalelerde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri geçerlidir.

12- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelinin desteklemek üzere kurulan dernekler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tüzüklerini Kanun hükümlerine uygun hale getirmek zorundadır. Bu süre içinde, dernek tüzüğünü Kanuna uygun hale getirmeyen veya Kanuna aykırı işlemleri tespit edilen dernekler genel hükümlere göre kapatılacak ve kapatılan derneğin malları hazineye intikal ettirilecektir. Genel kurul kararı ile feshedilen veya kendiliğinden dağıldığı tespit edilen derneklerin mal, para ve haklarının tasfiyesi ise 2908 sayılı Dernekler Kanunun 55 inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre yapılmaya devam edecektir. Bu Kanun kapsamında olan ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet binaları ve müstemilatı içinde yönetim yeri veya çeşitli eklentileri (iktisadi işletme, lokal vb.) bulunan dernekler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hizmetlerine son vermek ve belirtilen kamu kuruluşuna ait yerlerden ayrılmak zorundadır. Ayrıca bu Kanun kapsamındaki dernekler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, kamu kurum ve kuruluşlarının sundukları hizmetlerle ilgili olarak gerçek veya tüzel kişilerden bağış ve benzeri adlar altında herhangi bir karşılık alamayacaklardır. Bu Kanun kapsamındaki dernekler ile ilgi kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticilerine gerekli tebligatın yapılmasını, söz konusu derneklerin ve yöneticilerin yukarıda belirtilen esas ve usullere uygun faaliyet gösterip göstermediklerinin hassasiyetle takip edilmesini ve Kanuna aykırı işlemleri tespit edilenler hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılmasını arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU
İçişleri Bakanı